

Huvudman

Sundbybergs kommun
grundskoleochgymnasienamnden@sundbyberg.se

Ärendet

Tillsyn av gymnasieskolan S:t Martins gymnasium i Sundbybergs kommun

---

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Sundbybergs kommun en anmärkning avseende brister rörande studiehandledning på modersmålet, elevernas rätt att gå om en kurs och individuella studieplaner på introduktionsprogram. Sundbybergs kommun ska senast den **28 april 2023** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får inte överklagas (28 kap. 2 och 18 §§ skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser extra anpassningar och särskilt stöd, arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet till högskoleutbildning, utbildning på introduktionsprogram, bedömning av elevers kunskaper på språkintröduktion, grundläggande förutsättningar för skolenheten och styrning av verksamheten.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2022 inlett en tillsyn av S:t Martins gymnasium i Sundbybergs kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid S:t Martins gymnasium följer gällande bestämmelser om studiehandledning på modersmålet,

elevernas rätt att gå om en kurs, individuella studieplaner på introduktionsprogram, extra anpassningar och särskilt stöd, arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet till högskoleutbildning, utbildning på introduktionsprogram, bedömning av elevers kunskaper på språkintröduktion, grundläggande förutsättningar för skolenheten och styrning av verksamheten.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektor samt lektionsobservationer mellan den 15 och 16 november 2022. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat elevers individuella studieplaner, scheman, åtgärdsprogram och huvudmannens plan för utbildning på introduktionsprogram. Efter tillsynsbesöket har huvudmannen inkommit med kompletterande information beträffande bland annat garanterad undervisningstid på introduktionsprogram, studiehandledning på modersmålet och pedagogiska utredningar för en specifik elev. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen information till Skolinspektionen framgår att det på skolan finns 51 elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet. Av intervju med lärare och representanter från elevhälsan framkommer att skolan inte lyckats hitta studiehandledare på vietnamesiska (en elev), serbiska (en elev), georgiska (en elev), albanska (en elev) och ukrainska (tio elever). Den 7 december 2022 meddelar rektor i kompletterande information att det har tillsatts en tjänst som studiehandledare på georgiska. Den 14 december 2022 har rektor tillsatt en studiehandledare på ukrainska. När det gäller serbiska och albanska så har huvudmannens centrala enhet för modersmålsundervisning kunnat förse S:t Martins gymnasium med studiehandledare för de elever som har behov.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det (9 kap. 9 § gymnasieförordningen [2010:2039]).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med studiehandledning på modersmålet för elever som är i behov av det. Av utredningen framgår att försök har gjorts för att anställa studiehandledare på flera språk, men att det i vietnamesiska inte gett resultat. Skolinspektionen bedömer därför att det är en brist att en elev som har behov av studiehandledning i vietnamesiska inte får det.

Elevers rätt att gå om en kurs

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare och rektorn framkommer att elever tidigare tillåts att komplettera vissa moment inom en kurs men att det sedan den nya rektorn tillträdde 2022 har förtydligats att elever har möjlighet att välja att göra en prövning eller att gå om kursen. Av intervjuer med elever framkommer att eleverna fått information om möjligheten att gå om kurser, men eleverna har inte getts den möjligheten ännu. En elev på introduktionsprogram berättar till exempel att hen fick betyget F i svenska 1 förra läsåret och fortfarande väntar på att få gå om kursen. Representanter från elevhälsan uppger i intervju att eleverna informerades förra läsåret om möjlighet till prövning och att gå om kurser, och att studie- och yrkesvägledaren (SYV) arbetar med detta, men att det i praktiken är svårt att få till på grund av schematekniska utmaningar. Detta läsåret har därför SYV inte informerat, då det enligt hen riskerar att bli oklarheter då elever får olika information från SYV och från lärare. Rektorn uppger i intervju att han har ambitionen att informera alla klasser om möjligheten till att gå om kurser inom kort. Rektorn bekräftar dock SYVs bild av att det schematekniska gör det utmanande att få till. I kompletterande information till Skolinspektionen beskriver rektorn att han i december 2022 har informerat samtliga klasser om regelverket kring prövningar och möjligheten att gå om kurser. Rektorn har sett över schemat och elever i år 3 ges nu möjlighet att gå om kurser utanför det ordinarie schemat. För elever i år 2 däremot saknas fortfarande möjlighet att gå om svenska 1 och rektorn försöker rekrytera en lärare för detta.

Rättslig reglering

Om en elev inte har fått lägst betyget E på en kurs har eleven rätt att gå om kursen en gång. Har eleven slutfört kursen två gånger och inte fått lägst betyget E får eleven gå om kursen ytterligare en gång, om det finns särskilda skäl (9 kap. 1 § gymnasieförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister när det gäller att elever som önskar och har rätt till det ges möjlighet att gå om kurser. Av utredningen framgår att försök har gjorts för att möjliggöra för elever att kunna gå om kurser, men att det fortfarande inte är möjligt för elever i år 2 att gå om kursen svenska 1.

Individuella studieplaner på introduktionsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har vid besöket tagit del av individuella studieplaner för åtta elever som går introduktionsprogram. Samtliga individuella studieplaner innehåller val av kurser, både avslutade och pågående, samt utbildningens mål. Som mål anges bland annat behörighet till nationellt program, yrkesintroduktion eller folkhögskola. Även arbete uppges som ett långsiktigt mål. Flera av elevernas individuella studieplaner innehåller även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling, såsom studiehandledning och motiverande samtal. Dock saknar fyra elever uppgift om utbildningens längd i sina individuella studieplaner.

Rättslig reglering

En individuell studieplan, för en elev som går ett introduktionsprogram, ska bland annat innehålla uppgifter om utbildningens mål och längd, delar av kurser, annan yrkesinriktad utbildning, praktik och andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling och som är avsedda att ingå i utbildningen samt, när det är aktuellt, det yrkesområde som utbildningen inriktas mot (1 kap. 7 § gymnasieförordningen).

Av förarbetena till skollagen framgår att gymnasieskolans introduktionsprogram saknar nationellt fastställda examensmål och programmets struktur och innehåll, det vill säga vilka grundskoleämnen och gymnasiekurser som ingår i elevernas utbildning, är inte reglerat i detalj. Gemensamt för introduktionsprogrammen är att utbildningen ska utformas utifrån elevens behov och förutsättningar, men då krävs att dessa behov och förutsättningar bättre tydliggörs i den individuella studieplanen som ska upprättas för varje elev. Det förutsätter i sin tur att skolan har information om varje elevs behov och förutsättningar och kunskap om tidigare skolerfarenheter. Målet med introduktionsprogrammen är att så fort som möjligt uppnå behörighet till ett nationellt program eller att förbereda för arbetsmarknaden. Utbildningens längd ska anpassas till varje elevs behov så att eleven får förutsättningar att nå målet för sin utbildning. För den enskilda eleven innebär det att utbildningen kan vara två år, tre år eller kortare eller längre än så. Den individuella studieplanen ska utformas utifrån huvudmannens utbildningsplan och med utgångspunkt i elevens behov, förutsättningar och intressen. Den individuella studieplanen är således en mer preciserad beskrivning av syfte, längd och innehåll när det gäller den enskilda elevens utbildning. Eftersom introduktionsprogrammen saknar nationella examensmål behöver det vara tydligt för en elev som går på ett introduktionsprogram vad utbildning ska syfta till och hur utbildningen planerats för att eleven ska få förutsättningar att nå målen för utbildningen (prop. 2017/18:183 s. 84 och 96-98).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i individuella studieplaner för elever på introduktionsprogram på S:t Martins gymnasium. Utredningen visar att det av fyra elevers individuella studieplaner inte framgår utbildningens längd.

Val av ingripande

Skolinspektionen får vid mindre allvarliga överträdelser, av vad som gäller för verksamheten, tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen (2 kap. 8 § och 4 kap. 7 § skollagen).

Sundbybergs kommuns verksamhet vid S:t Martins gymnasium uppfyller inte författningarnas krav vad gäller studiehandledning på modersmålet, elevers rätt att gå om en kurs och individuella studieplaner på introduktionsprogram. Utredningen visar att när det gäller studiehandledning på modersmålet och elevers rätt att gå om en kurs har huvudmannen visat på att försök görs för att åtgärda bristerna. När det gäller individuella studieplaner på introduktionsprogram så finner inte Skolinspektionen några övriga brister i elevernas individuella studieplaner och bedömer därför bristen att fyra planer saknar längd på utbildningen som mindre allvarlig. Mot denna bakgrund finner Skolinspektionen därför skäl att tilldela Sundbybergs kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare och elevhälsan framgår att eleverna ges extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Specialläraren berättar att hen registrerar de extra anpassningarna i ett system så att de blir kända för lärarna. Exempel på extra anpassningar är placering i klassrummet, korta pauser, bildstöd och inläsningstjänst. Lärarna uppger vidare vid intervju att om elever behöver mer stöd än extra anpassningar så anmäls det till elevhälsoteamet (EHT) via en länk där läraren beskriver elevens svårigheter. Sedan startar en pedagogisk kartläggning och utredning av elevens behov av särskilt stöd. När utredningen är klar fattar rektor eller biträdande rektor beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram.

Av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av vid besöket framgår elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses, dokumenten innehåller datum för uppföljning och utvärdering och vem som är ansvarig för dessa samt en överklagandehänvisning. Det framgår även att eleven och elevens vårdnadshavare har getts möjlighet att delta vid utarbetandet av åtgärdsprogrammen.

Vid besöket uppmärksammades en specifik elev som enligt egen utsaga inte hade uppfyllt betygskriterierna i ett visst ämne. Av intervju med representanter från elevhälsan, med rektorn och av kompletterande information efter besöket framgår att eleven fått intensifierade extra anpassningar och att det bedömts som tillräckligt. Av ytterligare kompletterande information framgår emellertid att eleven nu bedöms vara i behov av särskilt stöd och ett åtgärdsprogram utarbetades för eleven i november 2022.

Rättslig reglering

Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen). Om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas trots att stöd har getts i form av extra anpassningar ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Arbetsplatsförlagt lärande

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever på nationella yrkesprogram och yrkesintroduktionsprogram samt med lärare framgår att eleverna har arbetsplatsförlagt lärande (APL). Eleverna kan själva välja att kontakta en arbetsplats där de önskar göra praktik eller så kan lärarna hjälpa till att hitta platser. Av elevintervjuerna framgår att eleverna har 15 veckors APL. Det framgår vidare att eleverna har handledare på arbetsplatsen och att lärarna antingen stämmer av regelbundet med handledaren genom besök eller telefonsamtal eller använder sig av så kallade APL-journaler där handledaren fyller i vad eleven arbetat med.

Rättslig reglering

Ett yrkesprogram ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande (16 kap. 16 § skollagen). Arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor (4 kap. 12 § gymnasieförordningen). Utbildningen på yrkesintroduktion ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande eller praktik. Arbetsplatsförlagt lärande behöver dock inte förekomma i samma omfattning som gäller för nationella yrkesprogram (6 kap. 5 § gymnasieförordningen). För en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitas som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig (4 kap. 14 § gymnasieförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Grundläggande behörighet till högskoleutbildning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inhämtad information inför tillsynen framgår att det är få elever på skolan som läser kurser för att uppnå grundläggande högskolebehörighet och att det också har minskat de senaste åren. Läsåret 2022/2023 var det 12 elever som läste engelska 6, två som läste svenska 2 och tre som läste svenska 3. Rektorn uppger att de elever som antas till utbildningarna generellt har låga poäng från grundskolan och har fullt upp med att klara sina gymnasiestudier med en examen. Några elever uppger i intervju att de inte kunde välja kurser som gav dem full högskolebehörighet, det vill säga engelska 6 (100 poäng), svenska 2 (100 poäng) och svenska 3 (100 poäng). Rektorn bekräftar i kompletterande information att om eleverna läser högskolepaketet kan de välja bort kursen hantverk 6 som ges som programfördjupning. Han uppger dock att det finns krav från branschen att eleverna ska läsa hantverk 6, vilket innebär att de bara kan läsa två av de tre högskoleförberedande kurserna inom ramen för individuellt val (200 poäng). Några lärare uppger vid intervju att de inte har några elever som läser högskoleförberedande kurser eftersom de vill bli frisörer och väljer frisörkurser istället. Andra lärare uppger också att högskoleförberedande kurser inom individuellt val inte är några problem men om eleverna väljer mer, det vill säga utökat program, kan det bli svårt att få ihop med schemat.

Rättslig reglering

Alla elever på yrkesprogram inom ramen för sin gymnasieutbildning ska ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå (16 kap. 3 § skollagen). En elev som går på ett yrkesprogram har rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå (4 kap. 7 § gymnasieförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Utbildning på introduktionsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av den plan för utbildning på introduktionsprogram som Sundbybergs kommuns barn- och utbildningsförvaltning beslutat om framgår att den garanterade undervisningstiden för eleverna ska vara 23 timmar per vecka. Utöver detta framgår även vad syftet är med respektive program samt struktur, upplägg och längd.

Vid intervjuer med elever på introduktionsprogram framkommer att samtliga intervjuade elever har färre än 23 timmars undervisning utlagda i sitt schema. En elev på språkinträdning har till exempel endast 14 timmar och en elev på yrkesinträdning har 12 timmar. Rektorn uppmärksammas av Skolinspektionen på detta under besöket och meddelar sedan via e-post att han kan konstatera att eleverna har för få timmar utan att det finns beslut om mindre omfattning. I kompletterande information som inkommit till Skolinspektionen den 7 december 2022 meddelar rektorn att skolan nu sett över och korrigerat elevernas scheman. Skolinspektionen har också tagit del av uppdaterade elevscheman, vilka visar att eleven på yrkesinträdning nu har drygt 24 timmar och eleven på språkinträdning har 23 timmar. Till kompletteringen bifogas också ansökan om mindre omfattning från en elev med särskilda skäl, vilket beviljats av rektorn.

Rättslig reglering

Utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutats av huvudmannen. Utbildningsplanen ska innehålla uppgifter om utbildningens syfte, huvudsakliga innehåll och längd (17 kap. 7 § skollagen). Utbildningen på introduktionsprogram ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier. Eleverna har rätt till i genomsnitt minst 23 timmars undervisning i veckan (garanterad undervisningstid). Utbildningens omfattning får dock minskas för en elev som begär det om huvudmannen bedömer att det finns särskilda skäl (17 kap. 6 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Bedömning av elevers kunskaper på språkintröduktion

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med rektorn framkommer att elevernas kunskaper kartläggs under åtta veckor på skolan och att detta görs av lärare som arbetar på språkintröduktion, varefter en bedömning görs och eleven placeras i en av de tre språkintröduktionsgrupperna. Vidare uppger en elev vid intervju att hen har genomgått en kartläggning innan hen började på språkintröduktion.

Rättslig reglering

När en nyanländ elev tas emot till språkintröduktion ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt så att en individuell studieplan kan upprättas för eleven inom två månader från mottagandet. Resultatet ska ligga till grund för den individuella studieplanen (17 kap. 14 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av den lärarförteckning som Skolinspektionen tagit del framgår det att en person som saknar lärarlegitimation har en tillsvidareanställning. Av intervju med rektorn framkommer att den personen inte är undervisande lärare utan arbetar med kartläggningar av elever som ska börja på språkintröduktion.

Av intervju med elever framkommer att inte alla elever kan minnas att de varit på ett hälsobesök. Av intervju med elevhälsan framkommer dock att alla elever erbjuds ett hälsobesök under sitt första år på utbildningen.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 13 och 20 §§ skollagen).

Varje elev i gymnasieskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll (2 kap. 27 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Styrning av verksamheten

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med rektorn framkommer att han har genomfört den statliga rektorsutbildningen åren 1998 till 2000.

Rättslig reglering

Varje huvudman ska se till att rektorerna går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen (2 kap. 12 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av enhetschefen Sara Carlsson.

Utredaren Anna Svenson har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även undervisningsrådet Joakim Öberg medverkat.